

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Навчально-науковий Юридичний інститут

кафедра кримінального права

МЕДИЦЬКИЙ І.Б.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ»
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ
для студентів заочної форми навчання першого курсу
(ОР “Магістр”)**

Галузь знань **08 “Право”**
Спеціальність **081 “Право”**

м. Івано-Франківськ, 2021 р.

Схвалено на засіданні кафедри кримінального права Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 8 від 27 січня 2021 року)

Рецензенти:

Микитин Юрій Іванович

Заступник директора навчально-наукового
Юридичного інституту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника, доцент кафедри
кримінального права, кандидат юридичних наук

Козич Ігор Васильович

доцент кафедри кримінального права
навчально-наукового Юридичного інституту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника, кандидат юридичних наук,
доцент

Медицький І.Б. Теоретичні та практичні проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять (для студентів заочної форми навчання першого курсу (ОР “Магістр”) / Ігор Богданович Медицький. Івано-Франківськ: Навчально-науковий Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2021. 16 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки до семінарських занять з дисципліни «Теоретичні та практичні проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень», підготовки до здачі екзамену. В посібнику викладені: програма курсу, завдання до семінарських (практичних) занять, які включають переліки питань, що виносяться на обговорення на занятті, контрольних питань для перевірки знань. До кожної теми поданий перелік літератури, а також відповідних нормативно-правових актів.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

© Медицький І.Б., 2021

© ПНУ імені Василя Стефаника, 2021

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ	
<i>Семінарське заняття №1</i>	9
<i>Семінарське заняття №2</i>	11
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	11

Існуючий стан законодавства, правотворчої та правозастосовної діяльності засвідчує ту обставину, що у сфері реалізації положень кримінального закону з боку уповноважених суб'єктів нерідко допускається неоднозначне його застосування, діаметрально протилежна оцінка існуючих обставин і, в кінцевому результаті, - помилки при кваліфікації кримінальних правопорушень, невідповідність прийнятих рішень вчиненому і т.д. Проблема не тільки у ступені підготовки працівників правоохоронних органів, адже і теорія не завжди здатна запропонувати практиці чіткі й однозначні рекомендації щодо кваліфікації передбачених кримінальним законом діянь. Прямим наслідком відсутності належних теоретичних основ є те, що чинне законодавство, по суті, не містить положень, які б регламентували порядок застосування кримінально-правових норм, у тому числі і питання кваліфікації. Правила кваліфікації на сьогодні не закріплені у законі, існують здебільшого у вигляді звичаїв, що побутують серед практичних працівників та теоретичних положень. Частина із них відображена в постановах Пленуму Верховного Суду України з питань застосування норм про відповідальність за окремі види кримінальних правопорушень. Це ускладнює як застосування закону, так і вивчення відповідних питань студентами. Разом із тим, важливість згаданих положень обумовлює те, що навчальними планами підготовки висококваліфікованих юристів передбачено вивчення положень, які стосуються кримінально-правової кваліфікації, адже вони входять до системи підготовки майбутніх працівників органів кримінальної юстиції.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Теоретичні та практичні проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»).

Предметом вивчення навчальної дисципліни виступають загальні положення теорії кримінально-правової кваліфікації та основи їх практичного застосування.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна є складовою для поглибленого вивчення кримінально-правового циклу, і пов'язана з такими дисциплінами як «Кримінальне право. Загальна частина», «Кримінальне право. Особлива частина», «Кримінологія», «Кримінально-виконавче право», «Кримінальне процесуальне право», а також «Адміністративне право», «Цивільне право».

Програма нормативної навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Кваліфікація кримінальних правопорушень із урахуванням інститутів Загальної частини кримінального права України.

Змістовий модуль 2. Кваліфікація кримінальних правопорушень із урахуванням положень Особливої частини кримінального права України.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання нормативної навчальної дисципліни «Теоретичні та практичні проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень» є формування знань про поняття, підстави та принципи кваліфікації кримінальних правопорушень, а також питання кваліфікації окремих типів діянь, передбачених КК України; прищеплення вміння правильного застосування знань, одержаних під час вивчення кримінального права та інших галузей права, у процесі кримінально-правової кваліфікації; виховування поваги до кримінального закону як важливого засобу захисту прав, свобод і законних інтересів людини, інтересів суспільства й держави від злочинних посягань. Навчальним планом підготовки юристів передбачено вивчення положень, які стосуються кваліфікації кримінальних правопорушень, адже вони входять до системи підготовки майбутніх працівників органів кримінальної юстиції.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомлення студентів із теоретичними та практичними проблемами застосування кримінально-правових інститутів Загальної та Особливої частин кримінального права України; володіння знаннями про кримінально-правові норми, їх теоретичне підґрунтя; системний аналіз механізмів реалізації; уміння самостійно тлумачити і застосовувати відповідні правові приписи, з урахуванням конкретних прикладів слідчо-судової та прокурорської практики.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- поняття, структуру та значення кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень;

- підстави та принципи кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень;

- правила кваліфікації з урахуванням стадій кримінальної протиправної поведінки;
- правила кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених за співучасті;
- правила кваліфікації множинності кримінальних правопорушень;
- правила кваліфікації при конкуренції і колізіях кримінально-правових норм;
- особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти особи (її життя та здоров'я, волі, честі та гідності, статевої свободи та недоторканності);
- особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності;
- особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення

- вимоги – Конституції України; законів і підзаконних нормативних актів; постанов Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах, матеріалів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ та узагальнення судової практики з відповідних категорій справ.

вміти:

- кваліфікувати кримінальні правопорушення із урахуванням вчиненого та теоретичних положень кримінально-правової кваліфікації;

- здійснювати кримінально-правовий аналіз об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінальних правопорушень;

- здійснювати розмежування кримінальних правопорушень у процесі кримінально-правової кваліфікації, відмежування їх від інших правопорушень;

- навчитись долати конкуренцію та колізію правових норм в ході кримінально-правової кваліфікації

- уникати та усувати помилки у процесі кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень;

- обґрунтовувати та обстоювати правильність прийнятого рішення по конкретній практичній ситуації.

Відповідно до навчального плану дисципліна включає лекції, семінарські (практичні) заняття та самостійну роботу студентів. В лекціях викладаються основні теоретичні поняття курсу, акцентується увага на важливих, проблемних моментах, практичних можливостях реалізації законодавчих положень тощо. Глибше, детальніше розуміння норм кримінального законодавства, їх теоретичного підґрунтя, системний аналіз механізмів реалізації, забезпечується в процесі самостійної роботи студентів при підготовці ними до семінарських (практичних) занять та опрацюванні тем, що охоплюються програмою курсу, але не винесені для розгляду на семінарських заняттях. При цьому активно запроваджуються елементи дистанційного навчання. Кожен студент самостійно вивчає навчальний матеріал за допомогою навчальних посібників (програмних підручників, задачників та інших текстових матеріалів), програмного нормативно-правового забезпечення, засвоює його визначеними програмою курсу частинами, з обов'язковим проведенням викладачем індивідуально-консультативної роботи та здійснення контролю за результатами засвоєння кожної частини курсу.

Дані вказівки покликані допомогти студентам в процесі вивчення дисципліни «Теоретичні та практичні проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень». В них включена тематика та зміст семінарських і практичних занять.

До тем, винесених на розгляд на семінарських (практичних) заняттях, поданий детальний перелік питань, які будуть розглядатись на занятті, перелік контрольних питань, що носять більш конкретний, деталізований характер, передбачають здійснення узагальнення чи, навпаки, конкретизації окремих положень теми, порівняння нормативних приписів, тлумачення норм, і забезпечують більш глибоке засвоєння теми.

Підготовка до семінарських (практичних) занять не вимагає перенесення до конспекту положень підручників чи статей нормативно-правових актів, однак для належних, обґрунтованих відповідей, в першу чергу, на контрольні питання та практичні завдання, в зошиті повинні бути вказані номери статей, їх положення, висновки по справі, результати вирішення конфліктів, які використовуються при відповідях, а також це дають змогу викладачу оперативно перевірити підготовку до заняття.

Дотримання викладених вище загальних рекомендацій сприятиме набуттю ґрунтовних знань з дисципліни, розширенню правового світогляду студентів, підвищенню їх професійного рівня.

ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Кваліфікація кримінальних правопорушень із урахуванням інститутів Загальної частини кримінального права України

Тема 1. Концептуальні засади кваліфікації кримінальних правопорушень

Поняття кваліфікації кримінальних правопорушень. Соціально-правове значення кваліфікації кримінальних правопорушень.

Поняття і види підстав кваліфікації кримінальних правопорушень. Фактична і юридична (нормативна) підстави кваліфікації кримінальних правопорушень. Основні і додаткові підстави кваліфікації кримінальних правопорушень.

Види кваліфікації кримінальних правопорушень. Критерії поділу кваліфікації на окремі види.

Стадії кваліфікації кримінальних правопорушень. Принципи кваліфікації кримінальних правопорушень.

Тема 2. Кваліфікація кримінальних правопорушень з урахуванням стадій злочинної поведінки

Загальні засади кваліфікації діянь за наявності попередньої злочинної діяльності.

Кваліфікація готування до кримінального правопорушення. Поняття готування до кримінального правопорушення та його ознаки. Загальні правила кваліфікації готування до кримінального правопорушення.

Кваліфікація замаху на кримінальне правопорушення. Поняття замаху на кримінальне правопорушення та його ознаки. Кримінальні правопорушення, при вчиненні яких замах неможливий. Загальні правила кваліфікації замаху на кримінальне правопорушення. Види замаху і їх врахування при кваліфікації.

Кваліфікація закінченого кримінального правопорушення. Види стадій вчинення кримінального правопорушення, які враховуються при кваліфікації. Поняття закінченого кримінального правопорушення, момент закінчення окремих видів кримінальному правопорушенням.

Кваліфікація у зв'язку із добровільною відмовою від вчинення кримінального правопорушення. Питання кваліфікації, які вирішуються у зв'язку із добровільною відмовою від вчинення кримінального правопорушення. Умови правомірності добровільної відмови. Добровільна відмова і суміжні кримінально-правові інститути.

Тема 3. Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті

Загальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті. Ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні. Кримінальні правопорушення, при вчиненні яких співучасть неможлива. Формула кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті.

Кваліфікація співучасті з врахуванням виду співучасника. Поняття виду співучасника. Класифікація видів співучасників. Кваліфікація посягання виконавця/співвиконавця. Кваліфікація дій організатора, пособника, підбурювача.

Кваліфікація співучасті із врахуванням її форми. Поняття форми співучасті. Класифікація форм співучасті та її значення для кваліфікації.

Кваліфікація співучасті у кримінальних правопорушеннях із спеціальним суб'єктом.

Кваліфікація причетності до кримінального правопорушення. Форми причетності та їх кваліфікація.

Тема 4. Кваліфікація множинності кримінальних правопорушень

Загальна характеристика множинності кримінальних правопорушень. Відмінність триваючих, продовжуваних і складених кримінальних правопорушень від множинності кримінальних правопорушень.

Кваліфікація повторності кримінальних правопорушень. Види та ознаки повторності. Кваліфікація окремих видів повторності кримінальних правопорушень.

Кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень кримінальному правопорушенню. Види сукупності кримінальному правопорушенню (ідеальна та реальна).

Кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень. Види рецидиву. Кваліфікація спеціального рецидиву кримінальних правопорушень. Кваліфікація пенітенціарного рецидиву кримінальних правопорушень.

Тема 5. Конкуренція і колізія норм у ході кримінально-правової кваліфікації

Поняття колізії та конкуренції в кримінальному праві.

Види колізій в кримінальному праві та їх подолання. Колізії між положеннями Конституції України та статтями КК України. Колізії між положеннями міжнародних договорів України та статтями КК України. Колізії між статтями Загальної та Особливої частин КК.

Види конкуренції в кримінальному праві та способи її вирішення. Кваліфікація кримінальному правопорушенню при конкуренції загальної та спеціальної норм. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції кількох спеціальних норм. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції частини і цілого.

Змістовий модуль 2. Кваліфікація кримінальних правопорушень із урахуванням положень Особливої частини кримінального права України

Тема 6. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти особи

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя особи. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти здоров'я особи. Кваліфікація тілесних ушкоджень. Кваліфікація кримінальних правопорушень, що ставлять у небезпеку життя та здоров'я особи. Кваліфікація кримінальних правопорушень у медичній сфері.

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи. Кваліфікація насильницьких статевих кримінальних правопорушень. Кваліфікація ненасильницьких статевих кримінальних правопорушень.

Тема 7. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності

Загальні питання кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності. Кваліфікація корисливих кримінальних правопорушень, пов'язаних із оберненням чужого майна на користь винного чи інших осіб. Кваліфікація корисливих кримінальних правопорушень, не пов'язаних із оберненням чужого майна на користь винного чи інших осіб. Кваліфікація некорисливих кримінальних правопорушень. Кваліфікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із самовільним зайняттям земельної ділянки та самовільним будівництвом.

Тема 8. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення

Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення. Особливості їх кваліфікації. Кваліфікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Кваліфікація кримінальних правопорушень, пов'язаних з викраденням та незаконним заволодінням наркотичними засобами, психотропними речовинами, їх аналогами або прекурсорами або обладнанням, призначеним для їх виготовлення. Кваліфікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним вживанням наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, а також

одурманюючих засобів. Кваліфікація інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема. Концептуальні засади кваліфікації кримінальних правопорушень

Вивчаючи тему, студенти повинні: володіти інформацією про зміст та об'єм, ознаки кримінально-правової кваліфікації; розуміти коло питань матеріального кримінального права, вирішення яких обумовлене правильною кваліфікацією, процесуальне, криміналістичне та кримінологічне значення правильної кваліфікації; розрізняти фактичну й юридичну (нормативну), основні і додаткові підстави кримінально-правової кваліфікації; розуміти сутнісне значення принципів кримінально-правової кваліфікації.

Питання для обговорення:

1. Поняття кваліфікації кримінальних правопорушень. Соціально-правове значення кваліфікації кримінальних правопорушень.
2. Поняття і види підстав кваліфікації кримінальних правопорушень. Фактична і юридична (нормативна) підстави кваліфікації кримінальних правопорушень. Основні і додаткові підстави кваліфікації кримінальних правопорушень.
3. Види кваліфікації кримінальних правопорушень. Критерії поділу кваліфікації на окремі види.
4. Стадії кваліфікації кримінальних правопорушень.
5. Принципи кваліфікації кримінальних правопорушень.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Додаткові підстави кримінально-правової кваліфікації: види та характеристика», «Роль прецеденту при застосуванні кримінально-правових норм», «Суб'єкти офіційної (легальної) кваліфікації за українським законодавством», «Заборона подвійного інкримінування як один із основоположних принципів кримінально-правової кваліфікації».

Контрольні питання:

1. Які органи вправі давати вказівки з приводу кримінально-правової кваліфікації? (випишіть відповідні статті КПК).
2. В яких процесуальних документах закріплюються результати кримінально-правової кваліфікації? (випишіть відповідні статті КПК).
3. Який порядок зміни кримінально-правової кваліфікації, як він регламентований в КПК України (випишіть відповідні статті КПК)?
4. Складіть список діючих постанов Пленуму Верховного Суду України, в яких роз'яснюються питання, пов'язані з кваліфікацією кримінальних правопорушень. Укажіть, які саме питання кваліфікації там роз'яснені (у вигляді таблиці):

Назва постанови, дата прийняття	Де опублікована постанова	Питання кваліфікації, які роз'яснені та пункт	Примітки

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема. Кваліфікація кримінальних правопорушень з урахуванням стадій кримінальної протиправної поведінки

Вивчаючи тему, студенти повинні: володіти інформацією про загальні засади кваліфікації діянь за наявності попередньої злочинної діяльності; ознаки готування до кримінального правопорушення, уміти відмежовувати готування до кримінального правопорушення від виявлення наміру до його вчинення; розуміти характерні особливості

стадії замаху на кримінальне правопорушення, володіти інформацією про кримінальні правопорушення, вчинення яких не передбачає цієї стадії; уміти вирішувати питання кримінально-правової кваліфікації у зв'язку з добровільною відмовою від доведення кримінального правопорушення до кінця.

Питання для обговорення:

1. Кваліфікація закінченого кримінального правопорушення.
2. Загальні правила щодо розуміння закінченого кримінального правопорушення.
3. Моменти закінчення кримінальних правопорушень із матеріальним, формальним та усіченим складами.
4. Загальні та видові правила кваліфікації готування до кримінального правопорушення.
5. Загальні та видові правила кваліфікації замаху на злочин.
6. Кваліфікація у зв'язку з добровільною відмовою від вчинення кримінального правопорушення.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Умови правомірності добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця: проблемні питання теорії і практики»

Контрольні питання:

1. Поняття закінченого кримінального правопорушення.
2. Вимоги, які ставляться до кваліфікації попередньої злочинної діяльності.
3. Момент закінчення триваючого, продовжуваного, складеного кримінального правопорушення.
4. Кваліфікація окремих видів замаху на злочин.
5. Суб'єктивна сторона і кваліфікація попередньої злочинної діяльності.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема. Конкуренція і колізія норм у ході кримінально-правової кваліфікації

Вивчаючи тему, студенти повинні: володіти інформацією про причини виникнення та існування конкуренції кримінально-правових норм, її ознаки та види; розуміти критерії відмінності конкуренції норм від суміжних понять - колізії між нормами, сукупності кримінальних правопорушень, співвідношення суміжних складів кримінальних правопорушень, поглинання складів кримінальних правопорушень; розрізняти способи та засоби вирішення конкуренції кримінально-правових норм; пам'ятати правила кваліфікації: при конкуренції загальної і спеціальної норм, при конкуренції кількох спеціальних норм, при конкуренції частини і цілого.

Питання для обговорення:

1. Поняття конкуренції кримінально-правових норм та її види.
2. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції загальної та спеціальної норм.
3. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції кількох спеціальних норм.
4. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції частини і цілого.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Поняття конкуренції кримінально-правових норм, її види та способи вирішення», «Кваліфікація при конкуренції загальної і спеціальної норм», «Кваліфікація при конкуренції кількох спеціальних норм», «Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції частини і цілого».

Контрольні питання:

1. Назвіть основні ознаки конкуренції статей кримінального закону.
2. Охарактеризуйте співвідношення колізії і конкуренції статей кримінального закону.
3. Перерахуйте шляхи подолання колізії статей кримінального закону.
4. Перерахуйте шляхи подолання конкуренції статей кримінального закону.
5. Назвіть найбільш поширені у кримінальному праві класифікаційні схеми конкуренції кримінально-правових норм.
6. Випишіть номери статей Особливої частини КК, в яких передбачені взаємопов'язані загальні і спеціальні норми, які передбачають відповідальність за а) умисне вбивство; б) умисне знищення або пошкодження майна; в) зловживання владою або службовим становищем; г) отримання неправомірної вигоди.
7. Випишіть номери статей Особливої частини КК, в яких передбачені спеціальні норми, які конкурують між собою (по 3 приклади).
8. Випишіть номери статей Особливої частини КК, в яких передбачені взаємопов'язані норми, одні з яких передбачають «частину», а інші «ціле» посягання (на Ваш вибір, але крім норм, які передбачають основний і кваліфікований, особливо кваліфікований види одного кримінального правопорушення).

Основна література

1. Марін О.К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм. К.: Атіка, 2003.
2. Кваша О.О. Організатор злочину. Кримінально-правове та кримінологічне дослідження. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2003.
3. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. К.: Атіка, 2007.
4. Кузнецов В.В., Савченко А.В. Теорія кваліфікації злочинів: підручник. К.: КНТ, 2007.
5. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2009.
6. Кваліфікація злочинів: Навч. посібник / За ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
7. Дорохіна Ю.А. Злочини проти власності. Теоретико-правове дослідження : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 744 с.
8. Андрушко А. В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи: монографія. Київ: Ваіте, 2020. 560 с.
9. Кудрявцев В.Н. Общая теория квалификации преступлений. М.: Юристъ, 1999.
10. Лесниевски-Костарева Т.А. Дифференциация уголовной ответственности. Теория и законодательная практика. М.: Норма, 1998.
11. Гаухман Л.Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика. М.: АО «Центр Юринфор», 2001.
12. Благоев Е.В. Квалификация преступлений (теория и практика). Ярославль: Ярослав. гос. ун-т, 2003.
13. Рарог А.И. Квалификация преступлений по субъективным признакам. СПб.: «Юридический Центр Пресс», 2003.
14. Орехов В.В. Необходимая оборона и иные обстоятельства, исключающие преступность деяния. СПб.: «Юридический Центр Пресс», 2003.
15. Аветисян С.С. Соучастие в преступлениях со специальным составом. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004.
16. Кузнецова Н.Ф. Проблемы квалификации преступлений: Лекции по спецкурсу «Основы квалификации преступлений» / Науч. ред. и предисл. академика В. Н. Кудрявцева. М. : Издательский дом «Городец», 2007.
17. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2-х т. Т. 1 / за заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. [3-тє вид., перероб. та доп.]. К. : Алерта ; КНТ ; Центр учбової літератури. 2009. 964 с.

18. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2-х т. Т. 2 / за заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. [3-тє вид., перероб. та доп.]. К. : Алерта ; КНТ ; Центр учбової літератури, 2009. 624 с.
19. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. [10-е вид., перероб. та доп.]. К. : ВД «Дакор», 2018. 1360 с.
20. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т.1 / за заг. ред. В. Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Х.: Право, 2013. 376 с.
21. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т.2 / за заг. ред. В. Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Х.: Право, 2013. 1040 с.
22. Пиленко Г.К. Теоретичні основи кваліфікації злочинів / Г.К. Пиленко. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2005. 262 с.
23. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: Злочини проти власності / За ред. М. І. Хавронюка. Київ : ВД «Дакор», 2017. 448 с.
24. Судово-практичний коментар до Кримінального кодексу України / упоряд. і авт. передмови М.І. Хавронюк. К. : Юрисконсульт, 2008. 550 с.

Додаткова (до окремих тем)

1. Ободовський О. Про застосування нового закону про кримінальну відповідальність щодо триваючих злочинів. Право України. 2016. №2. С. 149-158
2. Ободовський О. Способи законодавчого опису триваючих злочинів. Право України. 2016. №11. С. 227-235
3. Радутний О. Використання конструкції дієслів для визначення моменту закінчення злочину у кримінальному законі. Вісник Асоціації кримінального права України. 2016. №2.
4. Горностай А. Деякі питання правового впливу на правомірну поведінку людини й регулювання її через систему вдосконалення норм про кримінальну відповідальність за замах на злочин. Право і суспільство. 2016. №6.
5. Горностай А. Некоторые дискуссионные вопросы покушения на преступление. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. №6. С. 175.
6. Плиська В. Відмежування поняття «незакінчений злочин» від інших суміжних понять. Порівняльно-аналітичне право. 2016. №4.
7. Абакумова Ю. До проблеми визначення поняття «співучасть у злочинах із спеціальним суб'єктом». Держава та регіони. Серія: Право. 2016. №1. С. 33.
8. Benytsky A. Signs of participation in a crime. Юридичний бюлетень. 2016. Вип. 2. С. 96-112.
9. Вечерова Є. Співучасть як один із базових інститутів сучасного кримінального права. Право України. 2016. №10. С. 170-176
10. Полегенька О. Проблемні питання співучасті у військових злочинах. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. №5. С. 93.
11. Саско О. Історія розвитку інституту співучасті на теренах становлення Української держави. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Право. 2016. Вип. 38. Т. 2.
12. Чешко А. Змішана форма співучасті: поняття, сутність та підходи до кримінально-правової кваліфікації. Актуальні питання публічного та приватного права. 2016. №1. С. 111.
13. Зінов'єва І. Діяння виконавця як наслідок сукупних діянь співучасників. Вісник Національної академії правових наук України. 2016. №2. С. 147-157.
14. Зінов'єва І. Опосередкований виконавець злочину: поняття та види. Питання боротьби зі злочинністю. 2016. Вип. 31. С. 197-213.
15. Orlovskyi R. Види співучасників. Visegrad Journal on Human Rights. 2016. №5/2. С.121.
16. Gusak A. Commitment of a Crime by a Group of Persons by Prior Collusion. Історико-правовий часопис. 2016. №1. С. 188-192.

17. Міняйло Н. Міжнародні стандарти у визначенні організованої злочинності. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. №3. С. 124.
18. Міняйло Н. Співвідношення понять організованої та групової злочинності. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. №2. Ч. 2.
19. Міняйло Н. Визначення сутності сучасної організованої злочинності в Україні. *Jurnalul juridic național: teorie și practică* (Национальный юридический журнал: теория и практика). 2016. №5. С. 160.
20. Меняйло Н. Организованная преступность и смежные виды преступности: современные научные взгляды в Украине. *Legea și Viata* ("Закон и Жизнь"). 2016. №5/3. С. 40.
21. Міхалска-Варіас А. Визначення організованої злочинності і боротьба з нею за кримінальним законодавством Республіки Польща. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2016. №4. С. 178-184.
22. Айдинян А. Врахування фактичної помилки щодо вчинення злочину у співучасті (на прикладах інсценування умисного вбивства). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Право*. 2016. Вип. 36. Т. 2. С. 72.
23. Загодіренко П. Експес виконавця: кримінально-правова характеристика та правила кваліфікації. *Jurnalul juridic național: teorie și practică* (Национальный юридический журнал: теория и практика). 2016. №6. Т. 2. С. 111.
24. Кваша О., Цибулін Т. Підстави кримінальної відповідальності пособника з позицій теорії співучасті у злочині. *Історико-правовий часопис*. 2016. №1. С. 142-147.
25. Цибулін Т. Кримінальна відповідальність пособника за законодавством зарубіжних держав. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. №1.
26. Дячкін О. Множинність злочинів як критерій суспільної небезпечності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2016. №2. С. 188.
27. Федорак Л. Кримінально-правова політика визначення множинності злочинів у період Київської Русі та її феодальної роздробленості. *Слово Національної школи суддів України*. 2016. №1. С. 87.
28. Коренюк А. Зарубіжний досвід співпраці органів пробації з релігійними організаціями у сфері запобігання рецидивним злочинам неповнолітніх. *Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2016. №1. С. 167.
29. Касько В. Криміналістичний аспект поняття рецидиву. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. №1.
30. Лагоцька В. Запобігання жіночій рецидивній злочинності: окремі пенітенціарні проблеми. *Правова держава*. 2016. Вип. 27. С. 569.
31. Лагоцька В. Історична генеза дослідження проблеми жіночої рецидивної злочинності в кримінологічній науці. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. Вип. 1. С. 205-209.
32. Палій М., Коренюк А. Нормативно-правове забезпечення взаємодії органів пробації з релігійними організаціями у запобіганні рецидивним злочинам неповнолітніх. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. №1.
33. Телефанко Б. Шляхи удосконалення норм про рецидив злочинів за Кримінальним кодексом України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. №4. С. 183.
34. Філоненко В. Особливості особистісної саморегуляції злочинців-рецидивістів. *Право і Безпека*. 2016. №2. С. 140-145.
35. Катеринчук К. Особливості злочинів проти здоров'я особи, що вчиняються на замовлення. *Судова апеляція*. 2016. №1. С. 46-51.
36. Новікова К. Деякі питання караності злочинів проти життя та здоров'я особи. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2016. №2.
37. Тацій В., Борисов В. Злочини проти життя. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2016. №1.
38. Харь І. Суб'єкт злочинів проти життя особи: проблеми теорії і практики. *Юридична наука*. 2016. №4. С. 144-163.

39. Харь І. Суб'єкт злочинів проти здоров'я особи: проблеми теорії і практики. Юридична наука. 2016. №5. С. 46.
40. Лопашук Д. Відмежування злочину умисне вбивство, вчинене на замовлення, від суміжних злочинів. Юридична наука. 2016. №6. С. 29.
41. Сомарчук М. Диференціація кримінальної відповідальності за вбивство, поєднане з іншими злочинами. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2016. №1. С. 358
42. Сомарчук М. Проблемні аспекти поняття умисного вбивства, поєданого зі згвалтуванням або насильницьким задоволенням статевої пристрасті неприродним способом. Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»). 2016. №1. Т. 4. С. 43.
43. Старко О. Час як обов'язкова ознака складу умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини. Історико-правовий часопис. 2016. №1. С. 173-177.
44. Чепура Ю. Визначення об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 117 КК України (умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини). Актуальні питання публічного та приватного права. 2016. №1. С. 107.
45. Груздь О. Спосіб учинення умисного вбивства в разі перевищення меж необхідної оборони. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2016. №2.
46. Глушков В. Вбивство через необережність. Вісник Асоціації кримінального права України. 2016. №1.
47. Байда А. До питання кримінальної відповідальності за калічення жіночих статевих органів. Вісник Асоціації кримінального права України. 2016. №2.
48. Алієва О. Проблеми притягнення до кримінальної відповідальності пластичних хірургів. Правова держава. 2016. №22. С. 111.
49. Гринь О. Кримінально-правова характеристика об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 131 КК України. Юридична наука. 2016. №2. С. 31-41.
50. Гринь О. Характеристика суб'єкта злочину «Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної хвороби». Visegrad Journal on Human Rights. 2016. №2/1.
51. Гринь О. Характерні особливості встановлення ознак суб'єктивної сторони злочину «неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної хвороби». Правова держава. 2016. №21. С. 206.
52. Зубець Ю. Об'єктивна сторона злочину ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, передбачена ч. 1 ст. 136 КК України. Юридична наука. 2016. №2. С. 60-83.
53. Зубець Ю. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки злочину ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. Юридична наука. 2016. №4. С. 65-85.
54. Зубець Ю. Суб'єкт злочину ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. Юридична наука. 2016. №8. С. 25.
55. Бандурка І. Об'єкт неналежного виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей. Право.ua. 2016. №2. С. 114.
56. Бандурка І. Об'єкт неналежного виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей. Верховенство права. 2016. №3. С. 111.
57. Стечик Б. Кримінально-правова характеристика діяння при здійсненні незаконної лікувальної діяльності. Верховенство права. 2016. №2. С. 94.
58. Стечик Б. Спосіб учинення незаконної лікувальної діяльності. Jurnalul juridic național: teorie și practică (Национальный юридический журнал: теория и практика). 2016. №3. С. 194.
59. Дорохіна Ю. До визначення корисливого мотиву у злочинах проти власності. Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. Серія: Право та державне управління. 2015. №1-2. С. 104.
60. Дорохіна Ю. Електронні гроші та криптовалюти як предмет злочинів проти власності. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2016. №3. С. 46.

61. Панов М., Олійник П. Предмет злочинів проти власності. Вісник Асоціації кримінального права України. 2016. №2.
62. Панов М., Олійник П. Злочини проти власності. Вісник Асоціації кримінального права України. 2016. №2.
63. Харь І. Теоретичні і прикладні проблеми суб'єкта злочинів проти власності. Юридична наука. 2016. №9. С. 69-98.
64. Волощук А. Кримінально-правова оцінка незаконного вилучення чужих коштів шляхом використання викраденої банківської платіжної картки. Актуальні питання публічного та приватного права. 2015. №3. С. 158.
65. Паламарчук К. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки складу розбою за Кримінальним кодексом України: проблемні питання. Порівняльно-аналітичне право. 2016. №2.
66. Сухацький Р. Умови і проблеми відмежування розбою від кримінальних правопорушень із суміжним складом злочину та особливості його кваліфікації. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2016. №3. С. 176-181.
67. Гринишин О. Розмежування «вимагання» із суміжними складами злочинів, що посягають на свободу договору. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Право. 2016. Вип. 41. Т. 2.
68. Тертична А. Особливості об'єктивної сторони вимагання (ст. 189 КК України). Часопис Київського університету права. 2016. №2. С. 407.
69. Валькова Є., Костира Н. Щодо суб'єктивної сторони шахрайства. Актуальні питання публічного та приватного права. 2015. №1. С. 100.
70. Клочко А., Єременко А. Шахрайство з використанням банківських платіжних карток. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. №1.
71. Книженко О. Актуальні питання відмежування шахрайства від суміжних злочинів. Вісник прокуратури. 2016. №3. С. 81.
72. Соловійова А. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за шахрайство, вчинене шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки. Юридична наука. 2016. №8. С. 90.
73. Мовчан Р. Кримінальна відповідальність за порушення прав на землю за законодавством України та країн СНД: порівняльно-правовий аналіз. Jurnalul juridic național: teorie și practică (Национальный юридический журнал: теория и практика). 2016. №4. С. 172.
74. Беніцький А. Суб'єктивні ознаки придбання, отримання, зберігання чи збуту майна, одержаного злочинним шляхом. Юридичний бюлетень. 2015. Вип. 1. С. 55-62.
75. Грень Р. Виявлення ознак злочинів у сфері обігу наркотичних засобів. Jurnalul juridic național: teorie și practică (Национальный юридический журнал: теория и практика). 2016. №5. С. 151.
76. Музика А. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Вісник Асоціації кримінального права України. 2016. №2.
77. Горбаченко П. Шляхи вдосконалення предмета контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»). 2016. №2. Т. 2.
78. Горбаченко П. Способи приховання контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Право. 2016. Вип. 37.
79. Мельник О. Щодо проблем протидії контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. Серія: Право та державне управління. 2015. №3-4. С. 83.
80. Пильник В. Контрабанда наркотичних засобів: кримінально-правова характеристика та запобігання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Право. 2016. Вип. 41. Т. 2.

81. Ведмідський О. Проблеми визначення в судовій практиці критеріїв розмежування збуту і посередництва в придбанні наркотичних засобів. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2016. №1. С. 290.

82. Давидова М. Кримінально-правова характеристика схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2016. №4.

83. Коваленко І. Фальсифіковані лікарські засоби: загальнотеоретичне дослідження поняття. Порівняльно-аналітичне право. 2016. №2.

84. Коваленко І. Проблеми кваліфікації фальсифікації лікарських засобів або обігу фальсифікованих лікарських засобів. Прикарпатський юридичний вісник. 2016. Вип. 4. С. 97.